

Vastaus Eva Tawasolin ja 21 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaa laskee luontojalanjälkensä

VD/5831/00.02.00.03/2025

TeA/SP/KH/AV/NI/LA/VS/JK

Eva Tawasoli sekä 21 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

Sitra julkaisi kesäkuussa 2025 selvityksen¹, jossa kuvataan käytännöllinen menetelmä luontojalanjäljen mittaamiseen hiilijalanjäljen tapaan. Laskenta perustuu luontoekvivalenttiin (BDe), etenee neljässä vaiheessa ja on sovellettavissa myös kunnille.

Vantaa on jo asettanut kunnianhimoisen tavoitteen olla luontopositiivinen vuoteen 2030 mennessä. Kaupunki toteuttaa merkittävien luontoalueiden luontoselvityksiä ja toimintasuunnitelmia, mutta seuraava vaikuttava askel on systemaattinen luontojalanjäljen laskenta ja sen kytkeminen talous- ja hankintapäätöksiin.

Esimerkkejä löytyy jo muista kaupungeista: Tampere on laskenut kaupunkiorganisaationsa luontojalanjäljen, ja Espoo on käynnistänyt oman luontojalanjälkihankkeensa. Vantaa voi hyödyntää näiden kokemuksia ja hyödyntää Sitran sekä Jyväskylän yliopiston kehittämää menetelmää.

Luontojalanjäljen laskenta tekee näkyväksi kaupungin toiminnan ja hankintojen luontovaikutukset myös arvoketjuissa. Se antaa työkalun kohdistaa toimenpiteet sinne, missä haitat ovat suurimmat ja missä toimilla voidaan saada merkittävin positiivinen vaikutus. Laskenta vahvistaa päätöksenteon tietopohjaa ja tukee suoraan Vantaan tavoitetta olla luontopositiivinen vuoteen 2030 mennessä.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Vantaa:

1. käynnistää oman luontojalanjäljen laskennan,
2. raportoi tulokset valtuustolle vuosittain hiilijalanjäljen rinnalla, ja
3. käyttää tietoa kaupungin strategian, talousarvion ja hankintojen suunnittelussa.

Työ voidaan toteuttaa vaiheittain: esimerkiksi ensin rajatulla pilotilla ja sen jälkeen laajentaa koko kaupungin toimintaan. Näin Vantaasta voi tulla Suomen edelläkävijä, joka tekee päätöksiä luontopositiivisesti ja tietoon perustuen.”

Lähde: Suomalaisten luontojalanjälki <https://www.sitra.fi/julkaisut/suomalaisten-luontojalanjalki/#menetelmat>

Kaupunginvaltuusto 25.8.2025 § 33

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Luontojalanjälki kertoo, kuinka suuren haitan esimerkiksi kunta aiheuttaa luonnon monimuotoisuudelle. Luontojalanjälki on melko uusi mittari ja sen metodiikkaa kehitetään jatkuvasti. Suomessa luontojalanjäljen mittareita ja menetelmiä kehittää muun muassa Jyväskylän yliopisto.

Luontojalanjälkeä voidaan mitata monenlaisilla mittareilla. PDF (potentially disappeared fraction of species) on luontojalanjäljen yksikkö, joka kuvaa globaalilla tasolla lajien häviämiskäytännön – eli potentiaalista osuutta lajeista, jotka ovat vaarassa kuolla sukupuuttoon luontohaittaa aiheuttavien ajureiden seurauksena. Luontojalanjälkeä aiheuttavat kansainvälisen paneelin IPBES:n määrittämät luontokadon viisi ajuria ovat 1) maan- ja merenkäyttö sekä käytön muutokset, 2) luonnonvarojen käyttö, 3) ilmastonmuutos, 4) saastuminen ja 5) vieraslajit.

Luontoekvivalentti (biodiversity equivalent, BDe) on PDF:sta johdettu mittari, joka mahdollistaa maailmanlaajuisen vertailun. Tätä mittaria käytetään Sitran Suomalaisten luontojalanjälki -julkaisussa. Lisäksi luonnolle koituvaa haittaa voidaan mitata esimerkiksi todennäköisesti häviävien lajien osuudella alueellisesti (regional PDF), keskimääräisellä lajirunsauden häviämiskäytännöllä (MSA) ja luonnonarvohehtaarilla.

Vantaan luontojalanjälki on testilaskettu vuonna 2024

Vantaan kaupungin luontojalanjälki on testilaskettu Jyväskylän yliopiston kehittämällä mallilla osana Sitowisen Luontojalanjälki -hanketta vuonna 2024. Hankkeessa laskettiin luontojalanjälki 13 hankkeeseen osallistuneelle kunnalle ympäri Suomen. Luontojalanjälkeä laskettaessa käytettiin kahta eri järjestelmämallia (cut-off ja APOS), jotka eroavat toisistaan siinä, miten jätettä ja kierrätettäviä materiaaleja käsitellään laskennassa. Luontojalanjäljen tulokset on lisäksi esitetty lyhyen aikavälin (100 vuotta) sekä pitkän aikavälin (≥ 1000 vuotta) tuloksina. Luontojalanjälki jakautuu 12 eri ekosysteemihaittaan ja yksikönä oli PDF. Kategorioina mukana olivat sähkö, kaukolämpö, erillislämmitys, muu öljy ja polttoaineet, liikenteen polttoaineet, rakentaminen ja elintarvikkeet. Valtuustoaloitteessa mainitussa Sitran selvityksessä puolestaan mukana olevat kategoriat olivat ruoka, asumisen energia, liikenne ja muu kulutus.

Pilottihankkeen tulosten tulkinta ja jatkohyödyntäminen todettiin haastavaksi ja käytetty menetelmä vaatii vielä kehittämistä. Aineiston perusteella voidaan yleisesti todeta, että merkittävimmät haittaluokat kaikissa pilotissa mukana olleissa kunnissa liittyivät maankäyttöön ja ilmastonmuutokseen. Vantaan luontojalanjälki asukasta kohden oli keskitasoa verrattuna muihin pilottikuntiin. Ilmastonmuutokseen liittyvät ekosysteemihaitat muodostivat suuren osan kokonaisluontojalanjäljestä. Tulosten perusteella oli vaikea sanoa, onko Vantaan luontojalanjälki ”hyvä vai huono” ja miten se suhteutuu toisiin mukana olleisiin kuntiin. Samanlaisia haasteita tulosten tulkinnasta kuultiin myös useista muista hankkeeseen osallistuneista kunnista.

Pilotissa käytetyn menetelmän kehittämistarpeet liittyivät erityisesti tiedon tarkkuuteen, menetelmän yhtenäistämiseen ja käytettävyyteen. Laskenta vaatii paikallisia data-aineistoja, esimerkiksi tarkempaa tietoa maankäytöstä ja kunnan hankinnoista, jotta tulokset kuvaavat todellisia vaikutuksia. Lisäksi luontojalanjälki tulisi integroida päätöksentekoon selkeiden ohjeiden ja työkalujen avulla. Viestinnän ja koulutuksen kehittäminen on olennaista: tulokset on esitettävä havainnollisesti, esimerkiksi graafisilla visuaalisoinneilla.

Tärkeimpiä pilottihankkeesta saatuja oppeja olivat, että luontojalanjälkilaskenta on vielä kehitysvaiheessa, eikä kaikkia luontokadon ajureita ja kategorioita pystytty huomioimaan. Esimerkiksi vieraslajit ja osa maankäyttövaikutuksista jäivät tarkastelun ulkopuolelle. Tulosten tulkinta on haastavaa, eikä niiden pe-

rusteella voi tehdä tarkkoja johtopäätöksiä Vantaan tai muiden kaupunkien tilanteesta tai keskinäisistä vertailuista. Hankkeen perusteella luontojalanjälki voi tulevaisuudessa olla merkittävä työkalu, mutta menetelmä vaatii jatkokehitystä ja kansallisia linjauksia ennen laajaa käyttöönottoa. Vertailukelpoisen mittarin kehittämiseksi yhteistyö muiden kaupunkien ja kuntien kanssa on tärkeää.

On myös tärkeää selkeyttää, erotetaanko laskenta kuntatasoiseksi (koko Vantaan alueen luontovaikutukset) vai kaupunkiorganisaation toimintaan perustuvaksi laskennaksi. Kuntatasoisen luontojalanjäljen avulla voidaan viestiä kokonaiskuvaa kaupungin luontojalanjäljestä, kun taas organisaatiotason mittaaminen kohdistuu kaupungin omiin vaikutusmahdollisuuksiin ja ohjaa käytännön toimenpiteitä.

Mitä Vantaalla tehdään nyt ja tulevaisuudessa luontohaitan mittaamiseksi

Luonnon heikentymättömyys maankäytössä

Vuoteen 2030 tähtäävän luontoposiitiivisuustavoitteen ja siihen linkittyvän Vantaan luonnon heikentymättömyyden mallin myötä Vantaan kaupunki on ottanut luontohaittojen hyvittämisen ja ekologisen kompensaation tiiviiksi osaksi maankäytön suunnittelua. Vantaan kaupunki on lähtenyt ensimmäisenä Suomessa velvoittamaan kaikissa uusissa kaavoissa rakentamisesta syntyvän luontohaitan hyvittämiseen. Kompensaatio toteutetaan kuten luonnonsuojelulaissa (LSL 9/2023, 11 luku) ekologisesta kompensaatiosta määrätään.

Luontoposiitiivisuustyön edetessä tavoitteena on kaavahankkeiden lisäksi pyrkiä laajentamaan syntyvän luontohaitan seuranta ja korvaamista niin luonnon luontotyypeissä kuin rakennetun ympäristön luontotyypeissä muissakin kaupungin toiminnoissa, kuten infrarakentamisessa. Lisäksi tavoitteena on lähteä kehittämään alustavaa luontotilinpitoa, jotta jatkossa voidaan seurata luonnossa aiheutettua muutosta ja varmistaa, ettei luonnon tila kokonaisuutena heikkene vaan vahvistuu.

Vantaa on mukana Suomen 10 suurimman kaupungin yhteistyössä, jossa kootaan ajantasainen katsaus 10-kaupunkien luonnon tilan seurantaan ja määritelmiin ja muodostetaan yhteinen näkemys ja johtopäätökset luonnonarvohehtaarin käyttämisestä luontoposiitiivisuustyön mittarina. Työ valmistuu vuoden 2026 aikana.

Yhteiskehitetään yritysten luontovaikutusten arviointia

Vuoden 2026 alussa alkaneessa KYLKI – Kaupunkiseutu ja yritykset luontoposiitiivisuuden kirittäjinä -hankkeessa Vantaan kaupunki, Laurea, Metropolia ja Suomen ympäristökeskus yhteistyössä edistävät pääkaupunkiseudun yritys- ja elinkeinosektorin siirtymää kohti luontoposiitivista liiketoimintaa sekä kaupunkien siirtymää kohti luontoposiitiivisuutta. Monet yritykset kokevat tarvitsevansa lisää tietoa luontovaikutuksistaan sekä lisää osaamista ja työkaluja, miten haitallisia luontovaikutuksia voi välttää, lieventää ja kompensoida.

Hankkeen tavoitteena on muun muassa kehittää mallinnus- ja analyysityökaluja, joiden avulla yritykset ja kaupungit voivat arvioida ja vähentää toimintansa vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen ja luontojalanjälkeen. Hankkeen aikana yhdistetään luontojalanjäljen arvioinnin kansainvälisiä parhaita käytäntöjä ja paikallisia innovaatioita, kuten Jyväskylän yliopiston tekemää tutkimusta, LAB-ammattikorkeakoulun ja Lappeenrannan–Lahden teknillisen yliopiston LUONTOLAS-hankkeessa kehitettyjä menetelmiä, sekä Suomen ympäristöopiston toteuttamien koulutusten sisältöjä. Tavoitteena on tukea yritysten keskeisen liiketoiminnan edellytyksiä sekä kaupunkien strategista päätöksentekoa.

Hankinnat

Parhaillaan laadittavana olevassa Vantaan hankintojen strategiset tavoitteet ja linjaukset -dokumentissa tullaan asettamaan tavoitteita ja linjauksia hankintojen luontovaikutuksiin liittyen. Hankinnan palveluyksikkö seuraa aktiivisesti hankintakentällä luontojalanjälkivaikutusten laskennan kehittymistä. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole olemassa hankintaan soveltuvia laskentamalleja, jotka olisivat riittävän tarkkoja ja yleisesti käytössä. Tietyissä hankintakategorioissa (erityisesti elintarvikehankinnat) on saatavilla runsaasti tieteeeseen perustuvaa tietoa elintarviketuotannon luontovaikutuksista. Olemassa olevaa tietoa hyödynnetään Vantaalla tälläkin hetkellä. Hankintojen valmisteluvaiheessa arvioidaan erilaisia hankintaan liittyviä vastuullisuusnäkökohtia. Luonnon monimuotoisuus on yksi arvioitavista näkökohdista. Jokaisen merkittävän hankinnan kohdalla arvioidaan, onko sillä luontovaikutuksia ja kuinka niihin voidaan vaikuttaa hankintakriteereillä. Esimerkiksi puupohjaisissa tuotteissa Vantaa on edellyttänyt FSC-sertifiointia tai ateriapalveluhankinnoissa vaatinut kestäviä kalatuotteita.

Vantaa pyrkii myös ateriapalvelutuottajien kanssa yhteistyössä pienentämään Vantaan julkisen ruokailun ilmasto- ja luontovaikutuksia: Vantaan kaupunki on sitoutunut kiertotalouden Green Dealin, jossa vähennetään ruokajärjestelmän ympäristövaikutuksia. Luontovaikutusten osalta vuoden 2030 tavoitetaso on, että päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa tarjotun ruoan luontovaikutuksia on selvitetty ja luontovaikutusten pienentämiseksi on tehty toimenpiteitä. Vuoden 2035 tavoitetaso on, että tarjotun ruoan luontovaikutuksia vähennetään ja toimenpiteiden toteutumista seurataan.

SDG-työ ja päätösten ennakkoarviointi

Luonto ja luonnon monimuotoisuus ovat osa YK:n kestävän kehityksen tavoitteita (sdg, sustainable development goals). Vantaalla tehdään kaupunkitasoista sdg-työtä ja kehitetään henkilöstön kokonaisvaltaisen kestävän kehityksen osaamista mm. työpajojen kautta. Työpajoissa osallistujat pohtivat oman työnsä vaikutuksia kaikkiin kestävän kehityksen tavoitteisiin, sisältäen mahdolliset luontovaikutukset. Näin päästään keskustelemaan siitä, miten mahdollisia negatiivisia vaikutuksia voidaan minimoida ja positiivisia vahvistaa.

Vantaalla myös kehitetään parhaillaan päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin prosessia. Yhtenä arvioitavana osa-alueena on ekologiset vaikutukset, ja tähän sisältyy arvio päätöksen mahdollisista luontovaikutuksista. Päätösten vaikutusten ennakkoarviointia pilotoidaan vuoden 2026 aikana.

Yhteenveto

Vantaan luontovaikutusten mittaaminen ja tulosten liittäminen osaksi toiminnan suunnittelua on tärkeää. Vantaa seuraa luontojalanjäljen laskentamenetelmien kehitystä ja arvioi menetelmän hyödyntämismahdollisuuksia, kun laskentatapa ja tulosten esitysmuodot vakiintuvat. Jos Vantaa ottaa käyttöön luontojalanjäljen laskennan, tulee menetelmän olla sellainen, jonka tuloksia voidaan verrata sekä suomalaisten kuntien välillä, että mielellään myös globaalisti. Vastauksessa mainittujen Vantaan toimien lisäksi luontojalanjäljen systemaattinen laskeminen vaatisi lisäresursseja. Vantaan kaupungilla ei ole resursseja tehdä laskentatyötä itse, vaan työ olisi ostettava palveluna.

Kaupunginhallitus 26.1.2026 § 27

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään

- a) antaa Eva Tawasolille ja 21 muulle allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi

Käsittely:

Asian käsittelyn aikana kaupunginhallituksen jäsen Eve Rämö esitti kaupunginhallituksen jäsen Hanna Valtasen kannattamana asian palauttamista valmisteluun.

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat asian käsittelyn jatkamista, äänestävät jaa ja he, jotka kannattavat asian palauttamista valmisteluun, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 12 jaa-ääntä (Roininen, Niikko, Nummela, Kivimäki, Aura, Hakala, Kasonen, Kaukola, Räsänen, Strohm, Abdi, Tammi) ja 3 ei-ääntä (Demiri, Valtanen, Rämö). Puheenjohtaja totesi asian käsittelyn jatkuvan.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Eva Tawasolin ja 21 muun valtuutetun aloite Vantaa laskee luontojalanjälkensä
- Vantaan luontojalanjälkilaskenta, Sitowise 2024

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Ympäristösuunnittelija Annina Vuorsalo, puh. 040 595 4212
([etunimi.sukunimi\[at\]vantaa.fi](mailto:etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi))